

شهروندان در مقابل دریافت خدمتی از دستگاه های اداری و دولتی، به آنها می پردازند؛ برای مثال، پولی که بابت امتیاز شمارگر (کنتور) اب و برق، صدور گواهینامه رانندگی، عبور از بزرگراه ها یا وارد کردن کالا به کشور و مانند آن پرداخت می شود.

حفظ و تقویت اقتدار کشور

خداوند در قرآن کریم می فرماید ((وَاعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ)) یعنی هر چه می توانید در مقابل دشمنان قوی شوید. وقتی عناصر قدرت در کشور وجود نداشته باشد، قدرت های مستکبر جهان، ما را وادار به اطاعت می کنند و به راحتی می توانند بر سرنوشت و آینده کشور عزیزمان مسلط شوند. **اقتدار** این است که علم، اقتصاد، سازندگی، پیشرفت، عزت و اعتبار بین المللی و همچنین **توان دفاعی کشور**، به وسیله نیروهای داخلی و از درون یک ملت، جوشیده و تقویت شود. **حفظ و تقویت** این عناصر **اقتدار**، یک تکلیف ضروری بر همه مردم ایران اسلامی است.

نیروهای نظامی و انتظامی برای **تامین امنیت کشور و حراست از مرزها و حفظ تمامیت ارضی** تلاش و فداکاری می کنند اما **دفاع** از کشور در مقابل **دشمنان و در زمان صلح و جنگ**، تکلیف همه ی شهروندان است. **عضویت** در سازمان های بسیج و انجام خدمات **سربازی** توسط **پسران** برای **حفظ آمادگی دفاعی** و ادای این **تکلیف انجام** می گیرد.

امر به معروف و نهی از منکر

اصل ۸ قانون اساسی می گوید: در جمهوری اسلامی ایران **دعوت به خیر**، امر به معروف و نهی از منکر **وظیفه ای** است **همگانی و متقابل** بر عهده ی مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت. **شرایط** و حدود و کیفیت آن **قانون معین** می کند.

درس ۲۳ بهره وری چیست؟

ما در هر **محیطی** که هستیم، در خانه، مدرسه، اداره، کارخانه، مزرعه و...، **می توانیم** با فکر کردن و چاره اندیشی، **کارها را مؤثرتر و مفیدتر انجام دهیم**. به عبارت دیگر، **می توانیم هدف های درست را انتخاب کنیم**، از **امکاناتی** که داریم **عاقلانه و صحیح** بهره ببریم و از **اسراف و اتلاف منابع** بپرهیزیم.

به چند مثال در زندگی روزانه توجه کنید

آقای اسدی:

ما برای خنک کردن خانه از کولر (خنک کن) آبی استفاده می کنیم. در شهر ما در هنگام تابستان به خصوص ظهرها هوا خیلی گرم می شود. من برای اینکه بازدهی کولر را افزایش بدهم، روی پشت بام یک سایبان برای آن درست کرده ام که از تابیدن آفتاب به بدنه جلوگیری می کند. قسمتی از کانال کولر را هم که از بیرون ساختمان به پنجره وصل می شود، با عایق پوشانده ام که هوای خنک داخل کانال، گرم نشود.

خانم صدیقی : ما در یک کاشانه (آپارتمان) کوچک ۶۰ متری زندگی می کنیم اما من وسایل را طوری انتخاب کرده و چیده ام که افراد به راحتی از فضای خانه استفاده کنند در فضا های کوچک نباید از مبلمان بزرگ و وسایلی که جای زیادی می گیرند، استفاده کرد. در فضای راهرو، کمدی تا نزدیک سقف درست کرده ایم که خیلی چیزها در آن جا می گیرند. پرده ها را به رنگ روشن انتخاب کرده و کف را هم سرامیک سفید کرده ایم تا فضای خانه بزرگ تر به نظر بیاید و روشن تر باشد.

امیر مسعود: من دانشجو هستم و در یک خوابگاه دانشجویی زندگی می کنم. صبح ها که می خواهم برای خودم و دوستانم صبحانه درست کنم یک دوم (نصف) کتری را آب می کنم و روی اجاق می گذارم. در نتیجه هم آب کمتری مصرف می شود، هم آب در زمان کمتری به جوش می آید و جای آماده می شود. همچنین، به ندرت برای پخت و پز از وسایل برقی استفاده می کنم .

آقای حسنی :

من کشاورز هستم. زمین های ما روی شیب قرار دارند. قبلاً ما برای آبیاری محصولاتمان آب را به سختی و با تانکر به بالای تپه می آوردیم و در منبع ذخیره می کردیم اتلاف آب در زمین هم زیاد بود. پس با یکی دو نفر مهندس و کارشناس کشاورزی مشورت کردیم و به کمک آنها استفاده از روش آبیاری قطره ای را شروع کردیم. در ضمن، آنها به ما یاد دادند که در اطراف مزرعه چه محصولی بکاریم که از رشد نوعی آفت که درختانمان را از بین می برد جلوگیری شود .

فرزانه :

نان برکت خداست. در روایت های دینی سفارش شده است که وقتی می بینیم تکه ای نان روی زمین افتاده است، آن را برداریم و در گوشه ای بگذاریم که کسی پا رویش نگذارد و به برکت خدا بی احترامی نکند. متأسفانه امروز

دور ریز نان در بعضی خانواده ها زیاد است اما در خانه ما حتی یک تکه نان هم دور ریخته نمی شود. مابه اندازه مصرف نان می خریم و نانوائی محله ما هم، نان های بسیار با کیفیتی می پزد. اگر پس از مصرف، نان اضافه بیاید، به گونه ای آن را نگهداری می کنیم که کیفیت خود را از دست ندهد.

آقای احمدی

من سعی می کنم تا زمانی که ضرورت ندارد، از خودروی شخصی استفاده نکنم و با وسایل نقلیه عمومی رفت و آمد کنم خودروی تک سرنشین فقط یک نفر را جابه جا می کند اما برای آن یک نفر هزینه بنزین و استهلاک (فرسودگی) زیادی صرف می شود. به علاوه، این کار آلودگی هوا و شدت آلودگی (ترافیک) بیشتری به وجود می آورد. امیدوارم همه روزی بتوانیم از خودروهایی استفاده کنیم که کم مصرف باشند و هوا را هم آلوده نکنند.

بهره وری چیست؟

با صرفه جویی، انجام دادن کارها به صورت آگاهانه و عاقلانه، **بهره وری** یعنی ← جلوگیری از اسراف و اتلاف منابع، استفاده صحیح از امکانات و نعمت های الهی، کاهش هزینه ها و مانند آن ارتباط دارد.

بهره وری یعنی از بین کارهای ممکن، کار درست را انتخاب کنیم و آن را با روش درست انجام دهیم.

بهره وری = (اثر بخشی و کار آیی)

فرهنگ بهره وری

بهره وری از زمان های دور در زندگی مردم جا داشته است و آنها همواره برای بهبود کارها و استفاده بهتر از امکانات، چاره اندیشی می کرده اند. ابداع و حفر قنات، ذخیره کردن آب در آب انبارها، خشک کردن و ذخیره ی محصولات کشاورزی و تعاون و همیاری در امور کشاورزی، نمونه هایی از تفکر بهره وری در زندگی مردم در روزگار گذشته است. **فرهنگ**، نقش مهمی در افزایش بهره وری یک جامعه نیز دارد اگر همه افراد بهره وری در فعالیت های مختلف را ارزش بدانند، جامعه از **نظر مادی و معنوی** پیشرفت می کند نکته درخور توجه این است که در عقاید دینی ما مسلمانان، بر نکات مهمی تأکید و سفارش شده است که بر بهره وری در امور و کارها تأکید دارند اگر به زندگی فردی و اجتماعی خود و همچنین محیط زندگی مان بیشتر دقت کنیم، در می یابیم که گاه ارزش ها و هنجارهایی در زندگی ما شکل گرفته اند که با این آموزه ها و آرمان های دینی **مغایرت دارند**. برای

آنکه وضع موجود را به وضع مطلوب تبدیل کنیم، باید تغییراتی در شیوه زندگی خود به وجود بیاوریم. ، با به کارگیری روش های عاقلانه، بهتر به اهداف مادی و معنوی خود برسد و بهترین نتیجه را به دست آورد.

بهره وری در زندگی فردی و خانوادگی

اکنون که مهم ترین عوامل مؤثر در بهره وری را شناختیم، می توانیم به چند راهکار مهم برای افزایش بهره وری در زندگی اشاره کنیم:

استفاده مناسب از زمان و انضباط در کارها: یکی از عوامل مهم در بهره وری، **ارزش زمان** است. وقت و زمان ثروتی است که قابل ذخیره و پس انداز نیست همچنین وسایل و لوازمی که با آنها در محیط های مختلف سر و کار داریم، باید مرتب و منظم باشند اگر ما برنامه و اولویت بندی مناسب نداشته باشیم و در کارهایمان انضباط نداشته باشیم، وقت و عمرمان تلف می شود و دیگر قابل جبران نخواهد بود. دانش آموزانی که با برنامه درس می خوانند و زمان خود را مدیریت می کنند و منظم هستند از بقیه موفق تر هستند.

بازیافت: اگر در برخی از مواد و لوازم مصرف شده در خانه یا مدرسه یا محل کار، تغییراتی ایجاد کنیم، امکان استفاده مجدد آنها وجود دارد، مانند کاغذ، پلاستیک، شیشه، فلزات و ... . **بازیافت** از هدر رفتن منابع سودمند و سرمایه های ملی جلوگیری می کند و مصرف مواد خام و انرژی را کاهش می دهد.

اصلاح عادت های غلط مصرفی: باید خوب فکر کنیم و ببینیم مصرف یا روش مصرف چه چیزهایی درست نیست و موجب اتلاف هزینه و منابع می شود. صرفه جویی کم مصرف کردن نیست بلکه مصرف درست و به اندازه است. برای مثال، برخی خانواده ها در خرید مایحتاج زندگی یا برگزاری مهمانی ها و تهیه غذا اسراف یا زیاده روی می کنند و اغلب، بخشی از مواد غذایی را دور می ریزند. استفاده صحیح از منابع و انرژی و اتلاف نکردن آنها نیز باید مورد توجه قرار بگیرد. برای مثال، با توجه به مشکل جدی کمبود آب در کشورمان باید مصرف درست آب را تمرین کنیم.

انجام دادن کارها از روی آگاهی: با کسب دانش و مهارت لازم برای هر کار، بازدهی کار ما بیشتر می شود و کمتر اشتباه می کنیم. برای مثال، اگر روش تعمیر وسیله ای را ندانیم و به آن دست بزنیم، ممکن است آن را خراب تر کنیم یا اگر اطلاعات کافی درباره خرید یک وسیله نداشته باشیم، ممکن است پول زیادی را صرف تهیه آن کنیم برخی از مواد و وسایل به دلیل نا آگاهی افراد از روش های درست نگه داری آنها از بین می روند.

برای مثال، اگر شیوه صحیح شست و شوی یک لباس یا نگهداری مواد غذایی را ندانیم، زودتر از بین می روند یا غیر قابل استفاده می شوند برخی دانش آموزان از فرصت تعطیلات تابستانی برای کارآموزی و کسب مهارت های مختلف و حتی درآمد استفاده می کنند و این فرصت طلایی را فقط صرف تفریح و اوقات فراغت نمی کنند.

تنظیم جدول بودجه اقتصادی: تنظیم جدولی که در آن درآمدها و هزینه ها (دخل و خرج) ماهانه افراد یا خانواده نوشته می شود و همکاری بین اعضای خانواده نیز از راهکارهای کمک به بهره وری است.

درس ۲۴ اقتصاد و بهره وری

نیاز به فعالیت اقتصادی: هر جامعه ای برای ادامه زندگی و رفع نیازهای خود ناگزیر است از منابع طبیعی استفاده کند و وسایل مورد نیاز خود را تولید کند به این کار فعالیت اقتصادی می گویند.

تولید ممکن است تولید کالا یا خدمت باشد. کشاورزان در مزرعه و باغ و کارگران در کارخانه و کارگاه، کالا تولید می کنند. پزشکان، معلمان، پلیس، کارمندان و ... خدمت ارائه می کنند برخی افراد نیز خدمات و کالاهای تولید شده را توزیع و مبادله می کنند و به دست مصرف کنندگان می رسانند. پس در هر جامعه ای عده ای به فعالیت های تولیدی و توزیعی مشغول اند. از سوی دیگر همه افراد جامعه و حتی تولیدکنندگان و توزیع کنندگان به نوبه خود مصرف کننده اند. افراد در این فعالیت ها با یکدیگر ارتباط برقرار می کنند. بدین ترتیب هیچ جامعه ای نمی تواند بدون فعالیت های اقتصادی به حیات خود ادامه دهد و در همه جوامع، چرخه تولید، توزیع و مصرف وجود دارد و همواره بین افراد روابط اقتصادی برقرار می شود.

بهره وری در تولید، توزیع و مصرف

برای افزایش بهره وری در فعالیت های اقتصادی، باید بهره وری را در تولید و توزیع افزایش دهیم و الگوی مصرف را نیز عقلانی کنیم.